

भयंकर अवकाश स्फोटातून पृथ्वी बचावली

दूरच्या दीर्घिकेत राक्षसी गॅमा किरणांचा स्फोट

पीटीआय, लंडन

आपण पृथ्वीवासीय खरोखर भाग्यवान आहोत असे म्हणायला हरकत नाही, कारण ३.७ अब्ज प्रकाशवर्षे दूर असलेल्या दीर्घिकेत झालेल्या एका मोठ्या गॅमा किरण स्फोटांनंतरच्या परिणामांतूनही पृथ्वी सुरक्षित राहिली आहे. शतकात अशा महाकाय स्फोटाची घटना क्वचितच घडत असते, असे नासाचे खगोलभौतिकशास्त्रज्ञ पॉल हर्टझ यांनी पत्रकार परिषदेत सांगितले.

गॅमा किरणांचा स्फोट तेव्हाच होतो, जेव्हा एखाद्या जास्त वस्तुमानाच्या ताऱ्याचा मृत्यू होतो व तो कृष्णविवरात कोसळतो व नंतर अतिनवताऱ्याच्या स्वरूपात आपल्याला बरीच ऊर्जा बाहेर टाकली जाताना दिसते. या उर्जेच्या प्रारणांमध्ये जर एखादा ग्रह सापडला तर त्याचे सगळे वातावरणच ताबडतोब नष्ट होते व त्याचे फक्त निखारे उरतात. त्यामुळे आपण काय झाले आणि कशातून आपण वाचलो याचा विचार केला

तरीही अंगावर काटा उभा राहण्यासारखी ही स्थिती आहे.

नासाच्या दुर्बिणी गेली वीस वर्षे दर दोन दिवसांआड विश्वातील अशा स्फोटांची छायाचित्रे टिपत असतात. आताच्या या स्फोटाने तर सगळे विक्रम मोडले आहेत व त्याबाबतच्या चार अभ्यासांची माहिती सायन्स या नियतकालिकात प्रसिद्ध झाली आहे.

२७ एप्रिलला झालेल्या या स्फोटामुळे नासाची उपकरणे पाच पट उर्जेने भरून गेली. असाच स्फोट १९९९ मध्ये झाला होता, असे हंटसव्हिले येथील अलाबामा विद्यापीठाचे खगोलभौतिकशास्त्रज्ञ रॉब प्रीस यांनी



शोधनिबंधात म्हटले आहे.

सर्वसाधारणपणे गॅमा किरणांचे स्फोट हे विश्वातील महाकाय स्फोट असतात यात शंका नाही, परंतु अलिकडचा हा स्फोट इतका मोठा होता की, दुर्बिणीनाही त्याने सोडलेली ऊर्जा

जाणवली. हा यापूर्वीच्या स्फोटांपेक्षा व जास्त काळ टिकलेला स्फोट होता.

मी त्याचे वर्णन राक्षसी स्फोट असे करीन असे सांगून प्रीस म्हणाले की, इतर शोधनिबंधातही त्याचे वर्णन राक्षसी स्फोट असेच केले आहे. या स्फोटाला राक्षसी म्हणण्याचे कारण या प्रकारचे इतर स्फोट हे आटोपशीर असतात, इतके अक्राळ विक्राळ असे त्याचे स्वरूप नसते, असे स्टॅनफर्ड विद्यापीठाचे भौतिकशास्त्रज्ञ पीटर मायकेलसन यांनीही सांगितले.

नासाच्या गॅमा किरण स्फोटांचा अभ्यास करणाऱ्या संशोधन प्रकल्पात मायकेलसन यांनी काम केले आहे. विश्व निर्मितीनंतर झालेल्या महाविस्फोटांनंतरचा हा एक मोठा स्फोट होता, असा दावा त्यांनी केला आहे. वैज्ञानिकांच्या मते आपल्या दीर्घिकेत असा मोठा गॅमा किरण स्फोट होणे खूपच अशक्य आहे. ही शक्यता १ कोटीत १ पेक्षाही कमी आहे असे हार्वर्ड विद्यापीठाचे वैज्ञानिक अवी लोएब यांनी सांगितले.